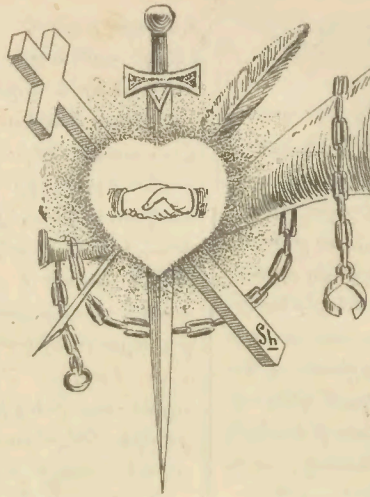

ՌԱԺՆԵՂԻՆ
Մ.ՆԱՀԱՆԳՈՒՑ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան \$1.50
Հեղատուայ 0.85

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան 10 Ֆրանք
ԿԱՆՈՒԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Խմբագրութեան զբոսած
նամակ կամ ծրար եւ
չեն վերադարձուիր:

Գին 3 ՍԷՆՏ.

Չ Ա Յ Ն

Հայրենեաց

ՀԱՐԱԹՈՒՍՏՐ

TRAIN
WEEKLY
AN ARMENIAN WEEKLY.

ՀԱՍՏԷ
AMERICAN HAI PUBLISHING Co
P. O. Box 379, Worcester, Mass

Entered at the Post Office at
Worcester, as Second - Class
Mail Matter.

Subscription \$1.50 a Year.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգ. Բնագր. — Գրաբեր Վառաժա-
րին. — Միանանք որ ապրինք. — Մորմոն-
ներ. — Նամակ Պայքանին. — Քաղաքական

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲՆԱԶԻՐ

Մեր նախնիներ առաջնորդողը եզ-
րակացուցեր էինք ըսելով, « Հայութեան
փրկութիւնը ժողովրդային բնագրէն կըս
պահանջ»:

Հրեա Մարգարէն Իսրայէլացուց ան-
միտ ու ստորաբարձ կեանքը մտարկելու
համար կըսէր, «Արագիւն անգամ օգին
մէջ էր ճամբան գիտէ...» Յիսուս իր
ժամանակի հրեայ անմտութիւնը խարա-
զանելու դիտումով գոչեց. «Կեղծաւոր-
ներ երկինքին երեսը քննելը գիտէք, բայց
ժամանակին նշանները չէք գիտէր»:

Թռչունները օդին մէջ իրենց օրա-
ցոյցը կը կարգան. և Հոն իրենց գաղթե-
լու ու վերադարձի ճիշտ ժամանակը կը
տեսնեն: Անասունները վճիռ երկնակա-
մ. բէն մտաւորուտ տեղատարափի մը
նախազգացումը կուենան և իրենց ձա-
գուկերը հեղեղներէն փրկելու նպատա-
կաւ բլրակի մը գագաթը կը կրեն: Բայ
սըն ու ծառն անգամ գարնանային արե-
ւին կենարար թագուն խորհուրդները
կմրանեն և կը պատասխանեն ծիւ ու ծա
ղիկ դուրս տալով: Անշունչ իրերը ու
անբան կենդանիք բնութեան սաճարին
մէջ արտասանուած լռիկ պատգամները
կիմանան և անոնցմէ կ'օգտուին: Բնու-
թիւնը անոնց ներշնչումի գրգռէ է և ի-
րենք բնութեան ազդուներուն բարե-
պաշտ համակերպողներն են. իսկ մար-
դը՝ ժողովուրդը, ժամանակին նշաննե-
րուն առջև կայր ու անզգայ կը մնայ:

Ժամանակը էն նախախնամող պատ-
գամախօսն է. նա միշտ լեցուն է խան-
դակաթ ու իմաստուն խորհուրդներով.
անոր սրտէն կենարար նշոյններուն պէս՝
խրատներ ու յորդորներ կը տարածուին
և այդ սուրբ բնագրուներէն զգածուել
ու առաջնորդուել զիտող ժողովուրդն
է միայն, որ կը պրծի սպասանացող ա-
ղէտներէն ու կը Հասնի սքողեալ բարիք-
ներ ու:

Հայութեան դարեւոր ստրկութեան
ամենի ժամանակամիջոցին մէջ ինչե՛ր խօ-
սած. ինչ՞ նշաններ արդեօք տուած են
ցաւոց անցելոյն տակ թողուած ժամա-
նակները. ամէնքն ալ Գողգոթայէն ճա-
ռագայթող փրկարար լոյսին պէս խոր-
հրդաւոր և աւետալի... ու առաջնորդ Հա
յութիւնը անզգայ կեցած է անոնց առջև
սպասածի նման, մինչև որ կրկին ու կըր
կին որտաւրց տեղատարափները վրայ
հասեր ու զինքը արիւնի և արցունքի հե-
ղեղներով զքեր տարեր են թշուառու-
թենէ իթշուառութիւն:

Ի՞նչ քիչ հիմա. բանը բանէն անցնե-
լէն ետքը, կիմանանք թէ ի՞նչպէս անզ-
գայ մնացեր ենք ժամանակին ազգարար

նշաններուն հանդէպ և դառն յուսահա-
տութիւնով կարանք մարգարէին հետ
ըսելով «Հունհքի տակնը անցաւ, ամառը
վերջացաւ իսկ մենք չփրկուեցանք»:
Ներկայ ժամանակս ալ իր նշանները
ունի. ամէն մէկ օր. ամէն մի ժամ իր
փրկարար ազգարարութիւններով կը շքի-
ուի, կը սահի, կանցնի մեր վրայէն. երբ
անոնց ազդուներուն զի ակից պիտի ըլ-
լանք, ինչ տանն պիտի սկսինք ժողովուր-
դային՝ ազգային, բնագրով վառուած՝
շարժել ու գործել ժամանակին նշաննե-
րուն համաձայն:

Մեր ազգային դժբաղդութեան խոր
արմատը այն եղած է, որ ժողովրդային
գիտակցի կեանքէ զուրկ՝ միշտ մեր գոր-
ծերը սպասուր ենք մասնաւոր պաշտօնէ-
ութիւններէ ու անհատներէ: Երբեմն մեր
ձեռքերը պաղատաբար տարածեր, արձա-
նայրու կեցեր ենք. կը կրկին, Առաջնոր-
դին ու Պատրիարքին առջև. մեր դաւա-
մանը. մեր փրկութիւնը. մեր ճարն ու
ճամբան անոնցմէ միայն պակասելով:
Երբեմն ներսէն մը. երբեմն Հայրիկ մը
աստուածացուցեր ու մեր բոլոր յոյսերը
անոնց վրայ հազիցեցուցեր ենք. — Երբեմն
ամէն տեղէ յուսակոտոր՝ մեր բաղդն ու
ճակատագիրը յանձնել ենք յեղափոխա-
կան կուսակցութիւններու ձեռքը, ու
մենք իր սոսկ հանդիսականներ՝ կեցեր
սպասուր ենք որ անոնք ազգը փրկեն:

Օր մ'ալ մեր խորտակուած յոյսերու
փրատակներէն լալագին դատապարտեր
ենք կղերն ալ. առաջնորդն ալ. Պատրի-
արքն ալ. ներսէն ալ. Հայրիկն ալ. յե-
ղափոխականն ալ՝ ամէնքն ալ վայր կար-
գաց ի ենք. ու այժմ շուարած՝ ինչ ը-
նելին չենք գիտեր:

Սոսկալի տրամը դեռ վերջացած չէ
սակայն: Հիմա ալ ժողովուրդը իր փրկու-
թիւնը յեղափոխական կուսակցութիւն-
ներու միացմանը մէջ կը փնտռէ: Ամէն
կողմէն ձայներ. գանգաւաներ. բողբոջներ
պահանջներ կը բարձրանան. «Ինչո՞ւ այս
մեր յեղափոխական կուսակցութիւնները
չեն միանար»:

Ձէ. ժողովուրդը հայոց չէ՞ քու փր-
կութեանդ իսկական ու վերջնական ազ-
գակը դեռ գտած չես: Եթէ այսպէս շա-
րունակես, թէ յեղափոխական կուսակ-
ցութիւնները միանան իսկ, այն ալ յու-
սախափութեանց մէկ լափիւնթոսը
պիտի ըլլայ ուր պիտի գլորուի ինչասա:
Կրկին նոյն դառն փորձառութիւնը...:

Քու յուսավրէպ աչքերդ դու քու
մէջդ դարձուր. Հոն միայն պիտի գըտ-
նես քու փրկութեանդ հաւատարիմ ու
բաւական ուժը:

Ազգային բնագր. ազգային ծրագիր.
ազգային գործունէութիւն. ահա քու
փրկութեանդ Գողգոթան:

Այս մասին մեր ստեղծութիւնները յա-
ջորդիւ կը յայտնենք ու կը վերջացու-
ենք:

Գ. Պ. ՉԻԹՃԵԱՆ

ԴԱՐՆԻՈՐ ՎՃՏԱՀԱՐԻՆ (Հետեւողաբար Զօպանեանի)

Երկինքդ ամպոս և հորիզոնդ է
մթին.
Սիրադ ու հոգիդ ալ վշտերով
կաշկանդին.
Կանանչի սեղ, դաշտերդ արիւն
կը բուրեն.
Աչք շրայիր, դեռ, կրակէն ու
նուրէն:

Հինգ դար է որ ուրախ օր մը չը
սեսար.
Շէն քաղաքներդ հոյն եղան հա-
ւասար,
Փառքիդ ջահը, աւերակց մէջ մա-
րեցաւ,
Եւ քեզ բաժին մնաց արցունք,
սուգ ու ցաւ:

Պաւարին մէջ կը խորխորես արդ
անդ,
Կուլաս, կողբաս, կը հառաչես,
սրու հոգ.
Ո՛չ մարդկութիւն ցոյց տայ քեզ
դու՞թ, ո՛չ երկին,
Սեւ է բազադ. ճակատադիրդ ալ
մէկին:

Քեզ պատեցին թշուառութեան
դառն ալիք,
Պատիւդ ալ պիղծ ձեռքերու է խա-
ղալիք,
Ամբիժ ճակատդ կնճիւններու դար-
ձաւ բոյն,
Կարմիր այտերդ ալ աժգոյն են և
ամոյն:

Եւ տխրազին կծկած մութին մէջ
յաւէտ,
Ի գո՛ւր կանձկաս. այն օրերուն
խնկաւէտ՝
Երբ թագ, մական, իշխանութիւն
ու պերճանք,
Յոյզերուդ թեւ և յոյսերուդ տա-
լին կեանք:

Մի՛ վշտար, կուգայ, սակայն,
մի պերճ օր,
Երբ կը բուժին ցաւերդ դաժան,
վէրքերդ խոր.
Եւ դալարեաց կանգնած վերեւ
յաղթական,
Կը մոռնաս մութի մոխիր, արիւն
ու կական:

Մի՛ վշտար, ժողովէ ուժերդ ցան
ու ցիր.
Գործէ անդուլ վրիժու ոգովն ան-
ձանձիր.
Իսկ թէ մեռնել քեզ վիճակի ան-
հրաժեշտ.
Գիտցիր. պատուով մահը քաշին,
միշտ է հեշտ:
ՍԻՐԱՆ

(ԹՐՈՅ)

«Գրօզակ», յաւելուածին վրայով
Գաշնակցականներու կատարած տօնախմ-
բութեանց մասին ընդունուած նամակ-
ները յաջորդիւ:

Այս քանը ըսենք թէ այդ տօնախմ-
բութեան լաւ յանձնարարութիւն չեն տար
յաւելուածը արտագրող ոգիին:

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱԶԳ ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Մենք խնդրեցինք որ մեր Գործա-
կալները ամէն ամիս անգամ մը իրենց
քով գանձուած դրամը հաճին մեզ դր-
կել: Աւելորդ չէ՞ ըսել թէ մենք ա-
ռանց մեր գործակալներու դրամական
կանոնաւոր առաքումին ինչ դժուարու-
թեան կը մատնուինք, իրաւունք չու-
նինք սպասելու որ մեր գործակալները
գոնէ այս արմատական միջոցին մէջ
մեզի օժանդակ հանդիսանան:

Կը խնդրենք քիչ մը ձանձրոյթ յան-
ձըն առէք ու ձեր հաշիւը ժամանակին
մեզ հասուցէք մեզ դժուարութեանց
չենթարկելու համար:
Կըսպասենք յառաջիկայ շաբթուէն բո-
լոր գործակալներուն քով եղած դրամնե-
րը ստանալ:

Պ. ԵԿԵՂԵԱՅ ԳՈՐԴԷՆ

Սիրելի Բարեկամ
Ձեր Գաշնակցականներու յիշատակա-
րանէ, փառասցի ու խնամով պատրաս-
տուած երկար գրութիւնը կըսկսեմ հը-
րատարակել յաջորդ թիւով, թէ և քըժ-
կամակօրէն զի կը վախնանք որ այս յե-
ղափոխական գործիչ անուանուածներուն
մասին եղած սոսկալի մեքիպոցումները
ժողովուրդը բողբոջին գայթակցուեն
լու ծառային. սակայն նոյն աստի գի-
տենք թէ ինքզինքնին «ուրբ ու մա-
քուր», հոշակող այդ կուսակցութեան
վէրքերը՝ ո՛րքան ծածկուին՝ անոնք փը-
տած վերքերու վարակում մը պիտի տա-
րածեն ազգին մէջ: Վէրքերը տեսնել,
կարել ու դարմանել հարկէ ազգային
գերագոյն շահերու տեսակետով:

Պ. ՍԻՐԱՆ

Ազնիւ Բարեկամ
Նիւ Եորք մեզի դէմ շարամտութիւ-
նով միացող թերթիկին մէջ Ձեր առ
կողմ վարդապետ ուղղած յօդուածին
սկիզբը տեսանք շարմիտ անուանար-
կում մը: Հոն «Ձեր (կողմ վարդապետ-
տիւն) Գաշնակցութիւն Օրկան» կոչուած
էր Ձայն Հայրենեացը: Մենք չը կրցինք
հաւատալ թէ այդպիսի տխուր թշնա-
մանք մը կրնար յառաջ գալ ձեր ազնիւ
սրտէն, ու մեր գարմանքը գրեցինք ձե-
զի:

Ստացանք ձեզմէ ակնկալուած պա-
տասխանը: Հրապարակաւ մեր գոհու-
նակութիւնը կը յայտնենք, տեսնելով
որ շարմիտներու ձեռքը ձեր անուն ալ
զո՛հ մը եղած է միայն:
Այդ վատասիրտ թերթը միշտ ու-
րիշներուն փեշերուն տակ սլքատացեր է
իր կիճը գաղտագողի ասոր ու անոր խո-
թելու: Այս անգամ ալ ձեր փեշին տակ
մտած ուղեր է թուաւորել ինչպէս մեզ
նոյն պէս և ձեզ. ձեր բերանը դնելով
իր նենգ սրտին նեխութիւնը:

Արդ այս գրական անբարոյականու-
թիւնը մերկացուենլու պատեհութիւնը
կուտանք ձեզի:

ԽՄԲ.

պաշտօնի գլուխ անցնել կուտայ: Այլով
բանի, հանրապետական երկրի մը մէջ
միտակցական կառավարութիւն մը հիմ-
նել կուզէ, որ դաւաճանութիւն է Ազ-
գային Սահմանադրութեան գէշ մ:

Հոգովէական եկեղեցին երկար առ-
րինքնու դառն փորձառութեամբ տեսաւ
թէ քաղաքական իշխանութեանց դէմ
պատերազմ մը կը լինի և անոր շահերը
և այժմ կը ջանայ համակերպել քաղա-
քական հաստատանք իշխանութեանց ու
որ է:

Կը լսենք թէ ինչպէս է Պոլիս նոյն
պէս այս երկրին մէջ տեղ տեղ Մարմն
Միտակցական գլխավորին որսալ ճշմար-
տն է: Խղճի պարս կը համարենք զայսպի-
սիս զգուշացնել, ոչ միայն կրօնական
անտակառուց, այլ մանաւանդ րեկերա-
կան պատճառներով, քանզի րեկերական
այդ օրինակ վաստակաւորութիւնը կը
քանդեն մեր ընկերական կեանքը, որ մի
ակ զօրավիճէն է ազգին փլուզելու վրայ
եղող սահմարին:

Հ. Ս. Ճ.

ՆԱԿԱԿ ՊԱԼՔԱՆԷՆ

5 ՓԵՏՐ. 1900

ՅԵՂԱՓՈՒՅԹԵԱՆ ԽՈՍՏԱՐԱՆԵՐԸ

Պալքարիտ Պ. Բաղաբի մէջ Հ. Յ.
Գաղափարներն արամադրութեան սակ
գրուած 10-15 հազար Քրիստոսի արժո-
ղութեամբ 28 սնունդ իրենց ներքու գող
գուցուցնել և ոչնչանալուն խնդիր ընթեր-
ցող շատերու ծանօթ ըլլալու է, զոր
Իրաւունք» հրատարակեց դէպքէն ութ
ամիս յետոյ, առաջուրէն արդէն մաս-
նաւոր շրջանակներու մէջ անհամար
ծանօթ էր: Հիմա ամէն բան պարզու-
ած է, ժողովուրդը իր սուած դրամին
կեղծ աղբասէրներու կոկորդը անցնելը
տեսնելով՝ իրաւամբ կը պահանջէ կոր
սուած գումարը:

«Շարժում»-ի, ժողովուրդին ծուծը
քաղող ինքնագողներուն պաշտպան աշ-
խարհիկ խմբագրութեան վարդուն, որ Գա-
ղափարներն հրատարակելու արդէն ալ է, իր
շրջանակին մէջ եղած այս բոլոր գողու-
թեան հեղինակներուն օձիքէն բռնելու
տեղ, անամօթ արար կը կըլլէ քանի մի իր
պատ ձայնը կարճակէ ամէն սնունդ գէշ
որոնք համարձակած էին եղած գողու-
թիւնը մասնաւոր ընել և ժողովուրդին
չափարուն պաշտպան հանդիսանել, և երբ
Պ. Բաղաբի մէջ կաշիքի վաճառականու-
թիւն ընող Առաքել Ալթըրարմաբեան,
որը գլխավոր գերակատարն է զոյգե-
րու գողացուցելու մէջ և միասնական
նոյն քաղաքի կոմիտէի անդամ, վարան
գաղտնի խնդիրը աւելի սուր կերպարանք
առաւ, և երբ ժողովուրդն ալ այդ ան-
ձէն կը պահանջէր դրամները, ներկայա-
ցուցնելու, փոխանակ ժողովուրդին հետ
միասին աշխատելու և դրամները գրաւե-
լու, իրաւափողական և անտարբեր զիջք
մը բռնած իրենց ժողովուրդին, ժողովուրդին
թիւնը ինչո՞ւ չալ աղուստային ժողովուրդին:

Իսկ ասոյն «Սասուն»-ի Զորատարներն
մէջ Պ. Դանիելիւսն այս խնդրոյն առ-
թիւ կուսի կը բռնուի Երուսաղէմ թուղ-
լանեան անուն երկրաւարքի մը հետ:
Այս վերջինս, որ պանքայի գէշ պէրն ժա-
մանակ 2 ատրճանակ և 2 սոկի ազգասի-
րաբար իւրացնելու քաջութիւնն ունե-
ցած է փոխառականներու էն յուզուած
գրութեան մէջ գտնուած միջոցին, ճա-
կատարաց սկսու պաշտպանել Պ. քաղա-
քի մէջ զոյգեբեր գողացող Ալթըրարմաբ-
եանի ստոր արարքը... աւելի առաջ եր-
թալով անլուր հայտնութիւններ տեղաց
ամբողջ յեղափոխականներուն առանց
քաղաքացիական, իր ըսածներուն աւելի
փայլ մը տալու համար սա կերպով կը
տրամանէ «ամէնքն ալ ուտողներ են»
ինչ կըլլայ. թող մասնաւոր սա ուտէ,

բէք աղէկ է ըրիւր են,»
Պ. Դանիելիւսն երուսաղէմ այս անի-
րու յարձակումին հանդէպ մէկ կանգ գա-
լով ըսաւ ժողովուրդին դրամով գո-
յացած գողներուն զոյգեբեր պէտք է
կրեան ելլեն ու, ալ չկրնալով համարել
երուսաղէմի ծայրահեղ լուսանքներուն,
քանի մը ապաստանք իշաւ:

Երկու օր վերջ երուսաղէմ ձերբակա-
նել կուտայ ձանկերուանը և իւր անիշխա

նական որպէս զի երկրէն արտաքուստ
Պ. Դանիելիւսն իր վրայ եղած այս բա-
տոր գրգռութիւնը կառավարութեան
հասկնելով ազատ արձակուեցաւ:

Ալթըրարմաբեան, որ այս միջոցնե-
րուն վարան կը գտնուէր, ինչպէս վե-
րը յիշած ենք. իր այլքին առջև տեղի
ունեցած խառնիխուռն կռիւններէն իր
վրայ ծանրացած ծանր ամբաստանու-
թիւններէն և ժողովուրդին բողբոքն ու
պահանջին առջև ստիպուած կորոչէ պա-
հանջուած գումարին մէկ մասը վճարել
և միւսն իր ժամանակ կը խոտովանի
թէ այս գողութեան մէջ իրեն մեղաւոր
կը քանդուի իր սուր զէմքեր ալ կան:

Արդեօք զարմանալի չէ՞ և ընթեր-
ցողներուն ալ հանելուկ չը՞ թուիր երբ
Ալթըրարմաբեան կը զիջանի պահան-
ջութեան գումարին մէկ մասը վճարելու
ձանկերուն կաշխատի խնդիրը աւելի
լուսարանել և ամբողջ գումարը պա-
հանջել. անոր ինչ ներկայացուցիչը անտար-
բեր կը մնայ իր հանգիստեան աշխա-
տի խնդրոյ մը հանդէպ, որուն պատաս-
խանատուութիւնը ուղղակի իրեն վրայ
կը ծանրանայ:

Խնդիրը այսչափ պարզուէն հետոյ
ալ բաց էրաց կը տեսնուի որ մեղաւոր-
կից եղող քանի մը խոշոր գէմքերուն
ամենէն գերակատարը ներկայացուցիչն
է որ փոխառուստի և անտարբեր միտու-
միջոցը ընտրած իր օձիքը ձեռք չառաւ
համար՝ որովհետեւ զեղծուած կամ գո-
ղութիւնը անտակ վարդուն ձեռք մը տակ
եղած է որ 10-15 Ալթըրարմաբեաննե-
րու պէս կոչը գործիքներ քովէ քով գա-
լով 10-15 ամիսներ խորհելու ալ ըլլան
անկարելի է որ այս տեսակ լուծելու պայ-
կան հաշուով գողութիւնը ընեն:

Այս բանը միայն վարդօնի յա-
տուկ է:

Այժմ խնդիր է դրամով թէ ինչու
Գաղափարներն, որ այս տեսակ զեղ-
ծութիւններու նկատմամբ անաշու և բռ-
նիւրդը ըլլալ կը կործանի ինչպէս մի քա-
նիներու անունները հրատարակեց Գրո-
շակի մէջ, մինչև ցարդ նկատուողութեան
առած չէ եղած այս գողութիւնը, արդ-
եօք կարեւորութիւն չունեցող բան մը
համարելուն համար թէ՞ վարդուն լիա-
զօր իշխանութիւնով իր Պալքարմաբեան
կիրենքուն մէջ իր շահատակութիւնները
ևս աւելի յառաջ մղելու համար:

ԴԻՌՈՒՆԷԼՍ

ՆՈՍՐ ՄԸ ՄԻՍ ԵՄԻԼԷԻՆ

Երկ կ'ընէ Երբքի մէջ աւետարանիչ
մը քանի մը հոգի կառքին յէջ առած
եկեղեցի երթալու վրայ էր, երբ լէք-
սինթն Ալթըրիւսն անցած ատեն ամբողջ
կը յարձակուի վրան ու կը քարկոծէ կառ-
քին մէջ եղողները: Քոր մը Օրկորդի մը
երեւոյն կը դպչի ու Օրկորդը վար կ'ընայ
սրուն վրայէն կանցնին անիւները ու կը
խորատակն անոր ոսկորները: Բժիշկները
չեն յուսար թէ կրնայ աղբիւր աղբիւր:
Այս ստիպելու կողմէն հարուստ Միս
էմիլիէ Հուէրիսին թէ. եթէ հայ մը Միս-
ցեալ նահանգները Հայաստանի մէջ նը-
կարագրելու նպատակով վերստին իշխան
նման բարբարոսական ու ամօթալի գէշ
քերը անէր ու պատմէր որոնց քիչ
չենք պատահիր լրագրիներուն մէջ, և
ինքը հոն ներկայ գտնուէր. ինչպէս պի-
տի գլար:

Արդ մենք խորհուրդ կուտանք Միս
էմիլիէ Հուէրիսին որ երբ հայուն ու Հա-
յաստանի վրայով կը բռնախօսէ, յիշէ
մեր այս հարցումը և Ոսկեղէն կանոնը:
Մենք մանաւանդ Օրկորդէ մը շատ
աւելի ազնիւ վերաբերմունք կը սպասե-
ինք դէպի նահատակ ազգ մը:

ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական Գրադարանի վարչութե-
ան վեց ամսիս պաշտօնավարութեան
չըլանը լրացած լինելով, անցեալ կի-
րակնօրեայ գումարունք անդամական
ժողովը՝ գաղտնի քուէարկութեամբ յա-
ջորդ շրջանի վարչութեան անգամ ըն-
տրուեցան հետեւեալ Քարմայք:
Յակոբ Գոտապետ Գեղեցիկ Թէրճանեան
Մըկրտիչ Բելլէշեան Պետրոս Յովակիմեան
Յակոբ Մուսիկեան Կարապետ
Խաչատուր Եղազպետ Կարապետ Խայ-
ճանեան և Խաչատուր Պոյաճեան

ՔՐՈՂԱՔՐՈՂԱԾ

ՓՈՌՈՒ ԱԶԳՈՑ ԴԱՍԵՐ

Հարաւ. Սփրիկէի պատերազմին ա-
ռաջին պատուը կը կարծուի թէ պիտի
ըլլայ Հօլանտայի Գերմանական կայսրու-
թեան հետ միացումը: Հօլանտական
թիւրքերու կայսրու մասը վերջերս նու-
իրուած է այս խնդիրը հուշելու: Անոնք
կը նկատեն թէ տակաւին պատմութիւ-
նը առած չէ օրինակ մը որ տկարին
զօրա սրբադէմքն գէշ ունեցած իրա-
ւունքին արդարութիւնը գերազանցէ քան
ինչ որ իհանգէս եկած է ներկայ պատե-
րակ մին մէջ, և նախայն Եւրոպայի մէջ
չգտնուիր պատմութիւն մը որ տկարին ի-
րաւունքը պաշտպանելու ձեռք երկնցու-
նէ: ասկէ կեղծակցութիւնն թէ այժմ
աշխարհի մէջ տիրող դադարափարն այն է
թէ իր վարձը ուստի Հօլանտական թիւրքեր
աւելուելու են մեծ պետութիւններու
մէջ. Բրիտանական կայսրութիւնը միշտ
կը հետապնդի նոյնը ընել աշխարհի ա-
մէն կողմը ուստի Հօլանտական թիւրքեր
ը պարագայուն կը համարին իրենց ան-
կախ գոյութիւնը պահպանելու խոր-
հուրդ կուտան որ օր առօր միասն
Գերմանական կայսրութեան Այս նպա-
տակի իրագործումին համար է որ. կե-
րեւի թէ Հօլանտայի Թագուհի Օրի-
որդը, Ուիլհելմինէն, պիտի ամուսնանան
նայ Գերմանիոյ Թագաժառանգ իշխան
Ֆրէտերիք Ուիլհելմին հետ:

Երբ անցեալ նոյեմբերին Գերմանիոյ
կայսրը հանդիպեցաւ Ուիլհելմինէն Թա-
գուհիին, անկէ խօսք առաւ որ իր ձեռ-
քը ոչ սքի սայ՝ այլ Գերմանիոյ Թագա-
ժառանգ իշխանին: Կրտսի թէ յիշեալ
Թագուհին և Թագաժառանգը շատ սի-
րահար են միմեան:

Հակառակ Անգլիան բարձրացող զգ-
ուշութեան ազդարար ձայնին ու հակա-
ռակ Հօլանտական պահպանողական հայրե-
նծորդաց ձայններուն. Հօլանտական գոր-
ծի դատակարարն մէջ այնքան զօրացած
է Գերմանիոյ հետ աւելուելու անջը որ
այդք միացումը մօտ ժամանակէն տեղի
որ իշխանութիւնով իր Պալքարմաբեան
թեմամբ:

Հօլանտա 600,000 քառակուսի մղոն
տարածութիւն ունեցող կղզիներ ունի
սրուն ոչ նուազ քան 30,000,000 ժողո-
վուրդ կը պարունակեն և 100,000,000 ժո-
ղովուրդի տեղ ունին:

ՊԱՊՈՒՆ ՅԱՅՈՐԴԻ

Պապը, որպէսզի իր վաղձանութեան
ետքը իր յարգութիւն ընտրութեանը վրայ
քաղաքական զգուշարութիւններ չեկնեն
ինքը նշանակի է իր յարգութեանը որ է բո-
կիկ ստեղծ ճշմարտ մը, որ այնպէս
կը հաղթուի, այնպիսի բաներ կուտէ,
ճշմարտական անտակ կեանք մը կանցու-
նէ՝ որ կարելի եղածին չափ Յիսուսի
նմանեմ ըլլայ: Ետս անտարբեր կեանքի
ու բարձրագոյն ուսում առած նշանաւոր
գիտնական մի է: Անունն է Կարտինալ
Քոթի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՋԱՐԴԻ ՆՈՍՐԸ

Աւուստ Լուք ամսաթիւթիւն թիւր-
քանայէն զրկուած յորուածի մը նմանկա-
գիրը կրնէ թէ, ստոյգ աղբիւր տեղե-
կացած էր թէ Հայկական դատար մը
մէջ — անունը չիտար — Սուլթանէն ճը-
րահանք գացած էր Հայերուն նոր ջարդ
մը տարու:

Տեղւոյն զինուորական հրամանատա-
րը կը կանչէ թիւրք Պէյերը ու Սուլթա-
նին հրահանքը կը զնէ անոնց առջև: Պէ-
յերէ մին պատասխանէ թէ «ես նախն-
իաց ջարդին ժամանակը իմ զիւղին հա-
յերը պաշտպանեցի. նոյնք պիտի ընեմ
հիմա ալ. ու եթէ զիս սպաննէք, երկու
որդիքս հոս են. զանոնք կերպիցուենեմ
որ իմ տեղս պաշտպանեն մեր զիւղը
իր երկու որդիքը ձեռքերնին վեր վեր-
ցունելով զիւղերնին պաշտպանելու
ուստ կընեն: Ասոր վրայ անբիշ պէյ մը
կըսէ թէ Ես ալ իմ զիւղս պիտի պաշտ
պանեմ:

Ձինուորական պաշտօնեայն այս բա-
ները տեսնելով կըսէ. Բանի որ դուք այդ

պէս կորոչէք ես ալ հայերը պիտի պաշտ
պանեմ իմ սահմանս մէջ:

Ասկէ քանի օր ետքը Սուլթանէն ու-
միշ հրահանք մը կերթայ որ հայերը չը
կոտորեն:

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՆՈՐ ՎԻՇՏ

Սուլթանին դուստրը իր սիրած ե-
րիտասարդ թիւրք բանաստեղծին հետ
փոխելի է իֆարիզ, որուն ընկերակցեր
Ղազի Օսիան փաշայի դուստրը:

Սուլթանը ի խոր սուգ համակուած է
Վերջին լուրին նայելով Օրէնճ ա-
զատ նահանգներու մայրաքաղաքը գրա-
ւած է Ֆրէնչ Զօրավարը. և Լօրա Բօ-
պէրթս կը պատրաստուի Թրանս-Վալախ
մայրաքաղաքին վրայ արշաւելու:

Պօէրնիւր վիճակը ալ յուսահատա-
կան է: Անգլիացիք ամէն կողմ յաղթա-
կան շուտ կը յառաջանան առանց մեծ
կորուստի ու Պօէրնիւր անընդհատ նա-
հանջի մէջ են:

Միջամտութեան համար Պօէրնե-
րուն Եւրոպական Պետութիւններուն ը-
րած դիմումները պարագայ են. ոչ մէ-
կը կուզէ մէջ նետուիլ: Մ. Նահանգ-
ները փորձեց ոչ իր միջամտող այլ
իր միջնորդ Սալզպրիին տրամադրու-
թիւնը իմանալ որը խիտ քաղաքավա-
րութեամբ ու կտրուկ կերպիւ յայտնեց
թէ Անգլիա իր գործը ինքնիրենը վեր-
ջացնելու է:

Երկու նախագահներ ամէն կողմէն
յուսակառի ըլլալով. անձամբ Լօրա Սա-
լզպրիին դիմեցին պաշտօնադրով մը
հաշտութիւն հայցելու. ինչպէս ըսին.
Ինչէր այնչափ թախած արցունքներ-
ուն ու արիւնին, վճռականօրէն շեշ-
տելով սակայն թէ իրենց անխախտ-
թիւնը պահելու համար պիտի կուտին
մինչև վերջը:

Լօրա Սալզպրի պատասխանեց թէ
մասնաւոր դաշնագրներու հիման վրայ
խաղաղութիւնը կը տիրէր, մինչև Թը-
րանսօլախ կառավարութիւնը դանդա-
ղութեամբ առաւ: Անգլիոյ պահանջին
վրայ՝ սր անգլիական պատանները հաւասար
իրաւունք վայելեն ու շարտաւարու-
նին, Թրանսօլախ կառավարութիւնը
խիտ նախատական վերջնաքի մը նե-
սեց անգլիոյ երեսին ու երկու օր ետքը
արշաւեց Բրիտանական հողին վրայ. ու
երեք քաղաքներու մէջ անգլիական զօ-
քերը պաշարեցին: Թրանսօլախի կառ-
ավարութիւնը անգլիոյ դէմ թշնամա-
կան նպատակաւ տարիներէ ի վեր ահա-
գին ուղղական պատրաստութիւն տե-
սած էր. հապօրէն նահանգի կառա-
վարութիւնը ինչ կուզէր որ մէջ նե-
տուեցաւ:

—Այս նկատումանով, կըսէ Բրիտա
նական Նախարարապետը, այդ երկու
հասարակապետութիւններուն անխախտ-
թիւնը նկատի չկրնար առնել Անգլիա-
կան կառավարութիւնը:

—Պաշտօնագրայն կը ծանուցուի թէ օ-
րէնճ նահանգին մայրաքաղաքին վրայ
Բրիտանական զօրք կը ծածանի:

—Բրիտան Զօրավարը իր զօրքերով
աքսոր կը շրկուի Ս. Հեղինէ կղզին ուր
ժամանակին անգլիոյ ձեռամբ աքսորու-
ած էր Խեծն Նափուէն: Այս արարքը
շատ կը գրգռէ Թրանսուցոց ջիւղերը
որոնք կը կարծեն թէ անգլիա դիտ-
մամբ այդ բանը կընէ Նափուէնը
Թրանսուց և ոչ յիշեցունելու:

—Անգլիա իր Ձինաստանի ջուրերուն
վրայ արդէն ունեցած նաւատորմիւրը զօ-
րաց ընելու համար, մի քանի ամենու-
ահարկու մարտանաւեր կը շրկէ: Կը-
սուի թէ Միացեալ Նահանգներն ալ նոյ-
նը կընեն. ու վախ կայ որ ահա ի վա-
տարազ մը ծագի Ձինաստանի կողմը:

—Սիլիոնի մէջ Մահմէտականները
սպաննած են Անգլ. հրապատուր որդի
ու տունը պաշարած են: Պէյրուսի վա-
լին զօրք շրկած է Հրապատուր ազատե-
լու:

—Ռուսիա Արեւելեան փոքր Ասիոյ
սահմանները իր թեւորութեան տակ առ-
նելու նպատակաւ. այդ կողմէ երկաթ-
ուղիներու իրաւունքը կը պահանջէ
Սուլթանէն:

